

ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Бальохи Альони Сергіївни
«Формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя
початкових класів у моделі трисуб'єктної дидактики»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертації.

Актуальність теми дисертації визначається високою науковою кореляцією провідних понять дослідження, закладених у назві, а саме: природознавча компетентність майбутнього вчителя початкових класів, трисуб'єктна дидактика.

Сучасна парадигма освіти створює нову траєкторію підготовки майбутніх учителів початкових класів. Крім того, епідеміологічна ситуація в країні та світі, вимагає створення безпечних умов організації освітнього процесу, у тому числі й реалізації освітніх послуг дистанційного спрямування. Постає питання не лише якості підготовки здобувачів освіти, а й створення відповідних умов, які б безперервно забезпечували освітні запити студентів під час фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів в закладах вищої освіти.

Інформатизація суспільства, яка набула імперативного характеру, модернізація системи професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів актуалізували питання інформаційно-ресурсного забезпечення процесу становлення педагога в освітньому середовищі професійної підготовки та, відповідно, нового науково-методологічного підходу до організації формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

У науковому дослідженні розглядається природознавча компетентність майбутнього вчителя початкових класів та умови ефективного її формування в закладі вищої освіти.

Варто підкреслити, що пріоритетними напрямками розвитку природознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів в процесі фахової підготовки є: впровадження сучасних інноваційних, інформаційно-комунікаційних педагогічних технологій, динамічний розвиток науково-методичного середовища на регіональному рівні.

Як показує практика, сучасні викладачі мають відповідний досвід для організації змішаного навчання студентів, навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

2. Новизна досліджень та отриманих результатів.

Відповідно до поставленої мети в дисертаційній роботі обґрунтовано ряд наукових положень, висновків та рекомендацій, які становлять наукову новизну:

- *вперше* розроблено структурно-функціональну модель підвищення рівня природознавчої компетентності майбутніх фахівців та обґрунтовано педагогічні умови її реалізації засобами інформаційно-комунікаційного середовища на засадах трисуб'єктної дидактики;
- *уточнено і конкретизовано* поняття природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів;
- *подальшого розвитку набули* зміст, форми та методи формування природознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів на засадах трисуб'єктної дидактики.

3. Теоретичне значення отриманих результатів.

Обґрунтованість теоретичних положень, сформульованих у дисертації, забезпечується застосуванням методології, відповідно меті і завданням, специфіці об'єкта і предмета, застосуванням необхідного комплексу методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), коректною кількісною обробкою та якісним аналізом здобутих даних, а також практичним впровадженням дослідницьких результатів. Науковий апарат, як

засвідчує аналіз дисертації, визначено коректно, він відповідає вимогам до кандидатських дисертацій і є достатнім для розв'язання окреслених у роботі завдань. Змістова наповнюваність дослідження чітко обґрунтовується, аргументовано доводяться основні положення формування природознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах трисуб'єктної дидактики.

Щодо структури дослідження, то робота має логічну структуру, охоплює головні складники досліджуваної проблеми та послідовно розкриває основні завдання дисертації.

4. Практичне значення отриманих результатів:

- розроблено та впроваджено електронний ресурс Web-мультимедіа енциклопедію з дисциплін природничого циклу для формування природознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів, який може реалізовуватись як під час очної, так і інших форм навчання;
- розроблено контент, який може бути адаптованим до програми та змісту підготовки здобувачів вищої освіти з дисциплін природничого циклу;
- підготовлено методичні рекомендації щодо використання електронного ресурсу «Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу» для студентів та викладачів закладів вищої освіти.

Основні ідеї та одержані результати формування природознавчої компетентності здобувачів вищої освіти на засадах трисуб'єктної дидактики, які розкриті в дослідженні, можуть бути реалізовані у процесі вивчення інших фахових дисциплін під час підготовки майбутніх учителів початкових класів загальної середньої та післядипломної освіти, відповідним чином адаптовані.

5. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

1. Петухова Л. Е., Балеха А. С. Профессиональная подготовка будущего учителя начальных классов в модели трисубъектной дидактики. *Edukacja w Dyskursie*. Slupsk, 2016. Nr 4. P. 105–116.

Особистий внесок здобувачки полягає в аналізі та описі основних результатів проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

2. Петухова Л. Є., Бальоха А. С. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у моделі трисуб'єктної дидактики. *Гуманітарний вісник. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору* : XI-а міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. Додаток 1, Вип. 37, Том II (70). С. 453–462.

Особистий внесок здобувачки полягає у стислому огляді професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах трисуб'єктної дидактики.

3. Бальоха А. С. Актуальність формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів як сучасна освітня вимога. *Науковий вісник молодих учених і аспірантів ХДУ*. Херсон, 2017. С. 8–14. – URL: <http://www.kspu.edu/About/NewScienceActivity/Council Young Scientists/ScientificJournal.aspx>

4. Бальоха А. С. Природознавча компетентність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III міжнар. конгресу. Одеса, 2017. С. 138–139.

5. Борисенко Н. М., Бальоха А. С. Педагогічні умови формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Чисте місто. Чиста ріка. Чиста планета* : зб. матеріалів VII міжнар. еколог. форуму. Херсон, 2018. С. 191–196.

Особистий внесок здобувачки полягає в аналізі та визначенні природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів як професійної складової.

6. Бальоха А. С. Новітні підходи до формування природознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи у контексті нової української школи. *Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови Нової української школи* : зб. матеріалів всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. конф. Херсон, 2018. С. 79–80.

7. Борисенко Н. М., Бальоха А. С. Використання педагогічної спадщини В.Сухомлинського на уроках природознавства в контексті Нової української школи. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2018. Вип. 38. С. 22–28.

Особистий внесок здобувачки полягає в ретроспективному аналізі природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів у педагогічній спадщині В.Сухомлинського.

8. Бальоха А. С. Природознавча компетентність майбутнього вчителя початкової школи у системі освітніх трансформаційних процесів. *Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі трансформаційних процесів* : колективна монографія. Херсон, 2018. С. 27–35.

9. Бальоха А. С. Принцип природовідповідності в педагогіці Ф. Фребеля: компаративний аналіз. *Сучасні проблеми дошкільної та початкової освіти у системі суспільних трансформаційних процесів* : зб. матеріалів всеукр. інтеракт. наук.-практ. конф. Херсон, 2019. С. 18–21.

10. Бальоха А. С. Засоби трисуб'єктної дидактики у процесі формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Науковий часопис. Педагогічні науки : реалії та перспективи*. Київ, 2019. Випуск 71. С. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.31392/NP NPU-nc.series5.2019.71.01>.

11. Бальоха А. С. Використання електронного навчального ресурсу «Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу» у формуванні природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкової школи. *Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. Херсон, 2020. С. 53–59.

12. Olena Sagan, Svitlana Yakovleva, Elena Anisimova. Alona Balokha, Halyna Yeremenko Digital didactics as a new model in the theory of education. *Revista inclusions*. 2020. Vol. 7, número especial. P. 173–204.

Особистий внесок здобувачки полягає в аналізі використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі.

13. Бальоха А. С. Створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовище у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації природничої освітньої галузі в початковій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 33. Том 1. С. 257–261.

6. Апробація результатів дисертації

Результати дисертаційного дослідження апробовані на науковопрактичних конференціях і використовуються в освітньому процесі закладів вищої освіти України. Варто відзначити, що основні результати дослідження впровадженні в практику підготовки учителів початкових класів на базах Херсонського державного університету (довідка № 01-32/182 від 09.02.2021 р.), ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 238/30/1 від 08.02.2021 р.), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/83 від 02.02. 2021 р.), Прикарпацького національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-23/49 від 04.02.2021 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57-28/142 від 04.02.2021 р.). Рівень апробації результатів дослідження є також достатнім і підтверджується участю дисертантки у науковопрактичних конференціях різного рівня.

7. Зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи рецензовану кандидатську дисертацію Бальохи Альони Сергіївни, слід відмітити ряд дискусійних положень змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. На нашу думку, у розділі 1.1. слід розширити аналіз досліджуваних поняття крім «природознавча компетентність майбутнього вчителя початкових класів».

2. У параграфі 2.1. «Трисуб'єктний підхід у формуванні природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів» окреслено значення трисуб'єктного підходу, відносин та дидактики. На нашу думку, доцільно було систематизувати, обґрунтувати та розкрити сутність понять у відповідній послідовності.

3. На нашу думку, параграф 3.2. набув би вагомості за рахунок більш конкретних прикладів та узагальнень результатів проведеного експерименту.

4. Для роботи подекуди характерна описовість, фрагментарність. Дисертаційна робота місцями переобтяжена повторами, що утруднює розуміння цілісності викладу інформації.

Водночас зазначені побажання не впливають на загальний позитивний висновок щодо оцінки дисертаційної роботи Бальохи Альони Сергіївни

8. Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Ззначається відповідність дисертації п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019.

Дисертаційна робота Бальохи Альони Сергіївни є закінченим самостійним науковим дослідженням, в якому отримано нові результати, що в сукупності вирішують поставлене наукове завдання. У дисертаційному дослідженні здійснено науковий аналіз проблеми формування природознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів та обґрунтовані практичні доробки, які представлені в конкретному кінцевому продукті:

електронний ресурсу «Web-мультимедіа енциклопедія з дисциплін природничого циклу».

Визначені теоретично обґрунтовані та експериментально перевірені автором положення мають наукову, теоретичну і практичну цінність. Таким чином, є підстави стверджувати, що подане до захисту дисертаційне дослідження Бальохи Альони Сергіївни заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам п. 10 Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), а її автор - Бальоха Альона Сергіївна - заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта.

Рецензенти:

Професор кафедри педагогіки
та психології дошкільної та
початкової освіти,
доктор педагогічних наук, професор

Борис АНДРІЄВСЬКИЙ

Завідувач кафедри педагогіки,
психології й освітнього менеджменту
імені проф. Є. Петухова,
кандидат педагогічних наук,
професор

Людмила ПЕРМІНОВА

Підпис *Андрієвського Б.А.*
Перминові Л.А.
підтверджую фахівець ВК
Карадас С.

23.03.2021 р.

